

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

MESUT DURAK BAŞVURUSU

Başvuru Numarası	: 2020/25710
Karar Tarihi	: 14/2/2024
Başkan	: Kadir ÖZKAYA
Üyeler	: Engin YILDIRIM M. Emin KUZ Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU
Raportör	: Mustafa ŞENOCAK
Başvurucu	: Mesut DURAK
Vekili	: Av. Erdoğan ZEREN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, trafik kurallarının ihlal edildiği gerekçesiyle kesilen idari para cezasının ve sürücü belgesinin geçici olarak alınmasına ilişkin işlemin iptali için yapılan başvuruda kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddialara ayrı ve açık yanıt verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Kolluk görevlileri, başvuru hakkında 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 48. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca alkollü olarak araç kullandığı gerekçesiyle 1.256 TL, sürücü belgesini yanında bulundurmadığı gerekçesiyle aynı Kanun'un 44. maddesinin birinci fıkrası uyarınca 235 TL idari para cezası uygulamıştır. 1/3/2019 tarihli tutanağa göre başvurusunun sürücü belgesi kolluk görevlilerince alınmış ve trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan düzenlenen evrak, Torbalı Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) gönderilmiştir.

3. Başsavcılık, başvurusunun 1,00 promilin üzerinde alkollü olarak araç kullandığının tespiti nedeniyle 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 179. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince başlatılan soruşturmada delil yetersizliği gerekçesiyle (28/2/2019 tarihli Olay Tutanağı'nda aracı başvurusunun kullandığını iddia eden tanıkların bir kısmının beyanlarından döndüklerine ilişkin ifade tutanakları soruşturma dosyasında mevcuttur.) kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiştir.

4. Başvurucu 12/3/2019 havale tarihli dilekçesi ile Torbalı Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) başvurarak hakkında tesis edilen idari para cezası ve sürücü belgesinin geçici olarak alınması işleminin iptal edilmesi talebinde bulunmuştur. Başvurucu; dilekçesinde olay tarihinde aracı kendisinin kullanmadığını, hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verildiğini, 28/2/2019 tarihli Olay Tutanağı'nda hakkında aracı kullandığını iddia eden tanıkların bir kısmının beyanından döndüğünü belirtmiştir.

5. Hâkimliğin 14/5/2020 tarihli kararı ile başvuru, itiraz yolu açık olmak üzere reddedilmiştir. Hâkimliğin gerekçeli kararında, başvurucu hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiş ise de 28/2/2019 tarihli tutanak dikkate alındığında başvurucunun alkollü olduğunun tespit edildiği belirtilmiştir.

6. Başvurucu, diğerlerinin yanı sıra olay tarihinde aracı kullandığına yönelik ihbarda bulunan kişilerin bir kısmının daha sonrasında beyanından dönmesine ve Başsavcılıkça hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesine rağmen ilgili hâkimlik tarafından bu hususların irdelenmediğini ve bu yöndeki itirazlarına yanıt verilmediğini ileri sürerek idari para cezası ile sürücü belgesinin alınmasına ilişkin ret kararına karşı itiraz kanun yoluna müracaat etmiştir.

7. Başvurucunun itirazı İzmir 6. Sulh Ceza Hâkimliğinin 23/6/2020 tarihli kararı ile *"itiraz başvurusuna konu kararın usul ve yasaya uygun olduğu"* gerekçesiyle reddedilmiş, nihai karar 7/7/2020 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu 29/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyon; gerekçeli karar hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan hakka ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; kolluk görevlilerince düzenlenen tutanakta, aracı kullandığını bildiren tanıkların bir kısmının daha sonrasında beyanından dönmesine rağmen bu kişilerin beyanları arasındaki farklılığın irdelenmediğini ve bu yöndeki itirazına yanıt verilmediğini belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

10. Adalet Bakanlığı görüşünde, kollukça tutulan tutanak esas alınarak verilen idari para cezasının iptali için yapılan başvuruda Hâkimliğin değerlendirmesinde bariz takdir hatası veya açık bir keyflik bulunmadığı belirtilmiştir.

11. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 36. maddesine *"...ile adil yargılanma"* ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının kapsamına gerekçeli karar hakkının da dâhil olduğu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birçok kararında vurgulanmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekir (*Abdullah Topçu*, B. No: 2014/8868, 19/4/2017, § 75).

14. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da “*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.*” denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır (*Abdullah Topçu*, § 76).

15. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Bu hak, tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (*Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

16. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılabilir (*Yasemin Ekşi*, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56). Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği, davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Yargılama sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir. Aksi bir tutumla mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında *ilgili ve yeterli bir yanıt* vermemesi hak ihlaline neden olabilecektir (*Sencer Başat ve diğerleri*, §§ 35, 39).

17. Bununla birlikte derece mahkemesinin aynı maddi veya hukuki olguyla ilgili olarak başka bir yargısal karardan farklı bir sonuca ulaşması hâlinde derece mahkemesinden bunun dayanaklarını gerekçeli kararında göstermesi beklenir. Anayasa'da güvenceye bağlanan tüm temel hak ve özgürlüklerin yorumunda gözetilmesi gereken temel bir ilke olarak düzenlenen hukuk devleti ilkesi, yargı organlarının aynı maddi veya hukuki olgularla ilgili olarak çelişkili kararlar vermekten mümkün olduğunca kaçınmasını gerekli kılar. Aynı maddi veya hukuki vakıalarla ilgili olarak farklı kararlar verilmesi hukuk devleti ilkesini zedeleyebileceği gibi kişilerin hukuka olan inancını da zayıflatabilir. Bu nedenle bir maddi veya hukuki vakıa ile ilgili olarak yargısal nitelikte bir kimse lehine karar verildiği ancak yargı merciinin aynı olgu hakkında bu karardan farklı bir sonuca ulaştığı durumlarda bunun gerekçesinin belirtilmesi gerekir. Yargı merciinin bu gibi durumlarda gerekçe gösterme yükümlülüğü, kişilerin hukuka olan güvenlerinin sarsılmaması için çok önemlidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. *Mehmet Okyar*, B. No: 2017/38342, 13/2/2020, § 29).

18. Kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeye aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir (*Yasemin Ekşi*, § 57). Öte yandan itiraz veya temyiz incelemesi sırasında ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların itiraz veya temyiz mercilerince cevapsız bırakılmış olması gerekçeli karar hakkının ihlaline neden olabilir (*Caner Kandırılmaz*, B. No: 2013/3672, 30/12/2014, § 31).

19. Başvurucu, hakkında yapılan alkollü olarak araç kullandığı tespiti nedeniyle başlatılan soruşturmada Başsavcılık tarafından delil yetersizliği gerekçesiyle kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Anılan kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar

Hâkimlik ve itiraz merciinin dikkatine sunulmuştur. Hakimlik, kolluk tarafından tutulan 28/2/2019 tarihli tutanağı dikkate alarak başvurunun alkollü olarak araç kullandığının sabit olduğu gerekçesiyle başvurunun reddine karar vermiştir. Anılan karara yapılan itiraz da İzmir 6. Sulh Ceza Hâkimliğince reddedilmiştir.

20. Hâkimlik ve itiraz merci, kararın sonucunu etkileyecek nitelikte olan itirazları yeterli şekilde değerlendirmemiş; yalnızca Olay Tutanağı'na itibar ettiğini belirtmekle yetinmiştir. Dahası Mahkeme, başvurunun 28/2/2019 tarihli Olay Tutanağı'nda alkollü olarak araç kullandığını iddia eden bir kısım tanığın beyanından döndüğüne ve bu şekilde aracı kullanan kişinin kendisi olmadığına dair yeni ortaya çıkan maddi vakıalar hakkında da ayrı ve açık bir yanıt vermemiştir. Sonuç olarak başvurunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu, ihlalin tespiti ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmiştir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Torbalı Sulh Ceza Hâkimliğine (2019/354 D. İş) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 18.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 19.246,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/2/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.